

Josep Clara

**ALCALDES DE GIRONA
1868-1874**

IGNASI BASSOLS I DE ROVIRA

IGNASI BASSOLS I DE ROVIRA

(Olot, 1826 - 1890)

Nascut, a Olot, el dia 19 de febrer de 1826, Ignasi Bassols era fill de Francesc Bassols de Morató, advocat d'Olot, i Maria Gràcia de Rovira Lacreu, d'Hostalric. L'endemà de néixer va rebre el baptisme a l'església parroquial de Sant Esteve, i rebé els noms d'Ignasi, Climent, Manuel i Joaquim.

El jove Ignasi va seguir els estudis de grau mitjà al Seminari de Girona (curs 1843-1844), Universitat Literària d'Osca (curs 1844-1845) i Universitat de Barcelona (curs 1845-1846). El juliol de 1846 aprovà l'examen de batxiller en filosofia. Com el seu progenitor, va cursar la carrera de dret a Barcelona, però no l'acabà. Va passar el primer curs (1846-1847) amb la qualificació de regular, i el segon (1847-1848) amb la de "mediano". Però aconseguí un suspens en el tercer (1848-1849).

Va viure com a hisendat, car tenia propietats a Olot, Argelaguer, Vallfogona, Serinyà, Cornellà de Terri, Fontcoberta i el Torn, a les quals n'afegí d'altres a Banyoles, Girona, Santa Pau i Montagut.

Veí de Girona des de 1839, alternà l'estada a la capital provincial amb temporades a la casa d'Olot. En el padró gironí de l'any 1845, consta que vivia, al carrer de l'Albereda, número 15, amb la seva mare, vídua, i els germans: Joaquina, Francesc, Maria i Manuel, tots naturals d'Olot. Una altra germana petita—Filomena, nascuda a Prats de Molló—hi havia mort el 1842, quan tenia quatre anys. L'habitatge pertanyia a una família olotina. Un cop casat, el trobem domiciliat als carrers de la Barca, en una casa propietat de Francesc Vives, i a la travessia de Sant Josep, en un estatge de Joaquina Bassols, vídua de Rissech. Fou soci de la societat Liceo Gerundense i, més endavant, de l'Associació Literària.

Es casà amb Balbina Llimona Bonafont, de família distingida de Barcelona, que va ser tia del pintor Joan Llimona Bruguera (Barcelona, 1860 - 1926) i de l'escultor Josep Llimona Bruguera (Barcelona, 1864 - 1934). El matrimoni va reportar-li una descendència nombrosa, per bé que dos fills no passaren de la infància: Ramon (1855), Dolors (1857-?), Lluís (1859-?), Josep (1861-1924), Joaquim (1863-1865), Maria Consol (1866-1927) i Concepció (1867-1905).

Els fills d'Ignasi Bassols s'uniren en matrimoni amb famílies de la Garrotxa i Girona. Dolors amb Joan Bassols Prim, d'Olot, que es llicencià en dret. Concepció amb Marc de Roca Ferriol, d'Olot. Maria Consol amb Jaume Figueras Torrent, metge, de Girona. Josep amb Joaquina Lliurella Riera, d'Argelaguer. Del primer enllaç –Bassols i Bassols–, en fou descendent el músic Xavier Montsalvatge Bassols (Girona, 1911 - Barcelona, 2002), fill de l'escriptor Xavier Montsalvatge Iglesias (Olot, 1881 - 1921) i nebot del pintor lu Pascual Rodés (Vilanova i la Geltrú, 1883 - Riudarenes 1949), deixeble justament de Joan Llimona Bruguera.

Polític experimentat

En la nostra etapa, Ignasi Bassols posseïa experiència política en el govern de la ciutat. Quan el juliol de 1854 es produí l'aixecament dels generals O'Donnell i Dulce contra el govern dels moderats, era regidor de l'Ajuntament de Girona i s'adherí al pronunciament que triomfà i dugué el general Espartero a la presidència del govern. Però Bassols no era progressista, sinó un element que s'adaptava als nous temps. El 1862 va formar part de la junta de beneficència domiciliària. Li atorgaren l'alcaldia en el període 1863-1866, altra vegada en temps de domini dels moderats i d'una epidèmia de còlera en la qual prestà auxilis personals i pecuniaris als malalts, i es distingí també en la detenció d'uns lladres.

Si una reial ordre el seleccionà d'entrada per al càrrec d'alcalde, una altra l'apartà abans de concloure el mandat. En efecte, el governador civil, el 3 d'octubre de 1866, traslladà a la corporació un comunicat en què el ministre de la Governació, a la vista de l'expedient instruït sobre abusos en l'execució de les obres de defensa del riu Ter, del qual es deduïa que "se han gastado cantidades de consideración, sin observar ninguna de las formalidades establecidas para la inversión y contabilidad de los fondos del Común", i que, per tant, la reina havia decidit la destitució de Bassols. Més que la moralitat personal es jutjà el mètode irregular que havia seguit.

Per acontentar-lo i premiar els serveis humanitaris de què era protagonista, en 1868, li concediren la comanda d'Isabel la Catòlica i, més endavant, la de Beneficència. Per demanar la segona, en 1878, es relacionaren els mèrits ja al·ludits i també que, en la inundació del 21 d'octubre de 1866, lluitant contra la força de les aigües en la foscor de la nit, al passeig de la Devesa, exposà la vida per tal de salvar l'arquitecte provincial Martí Sureda i l'inspector d'ordre públic Ignasi Canal, fet en el qual van participar quatre veïns més.¹

En les eleccions verificades l'octubre de 1868 al districte d'Olot, per tal de conformar la Junta Revolucionària definitiva de la província, Ignasi Bassols –persona prou coneguda en aquella demarcació– va obtenir 88 vots. No fou escollit, perquè els elegits van aplegar-ne més de 2.000.

Com a element liberal, el febrer de 1871, va presentar-se dins la candidatura que aspirava a ocupar les places de diputat provincial pel partit de Girona. Li van assignar la representació del districte de Banyoles. Però, a més de no sortir elegit, va ser ridiculitzat per una publicació que defensava la causa carlina, la qual el retratà com “sugeto apreciable cuanto se quiera individualmente considerado, pero verdadero camaleón político, que ha tomado todas las formas viéndole sucesivamente carlista, moderado y unionista, una persona respetable por su carácter, que en otros tiempos defendió a D. Carlos con las armas en la mano”. Ell refutà l'acusació en un suplement d'*El Sud* (26-II-1871). Qui sí que es remarcà com a dirigent del partit catolicomonàrquic fou el seu germà Manuel, que va formar part del comitè de Girona i fou candidat en les eleccions municipals de 1871.

El desembre de 1871, davant la circulació del seu nom –sense que ell hagués estat consultat– com a candidat per a les eleccions

1. Aquest aiguat ha passat per alt als recopiladors de riuades i inundacions posteriors a l'obra de Julián de Chía, *Inundaciones de Gerona* (1861). El Manual d'Acords –sessió del 22 d'octubre de 1866– parla de “terribles inundaciones ocurridas en esta comarca durante el día de ayer y en varios de los anteriores”.

municipals de Girona en la llista dels liberals, va recomanar als electors que no el votessin, “pues resuelto firmemente, como lo estoy, a no servir, es mi deber advertirles, por lo que pueda interesarles colocar otra persona en mi lugar, que en el caso para mí inesperado de quedar elegido, no admitiré ningún cargo para el que resultase nombrado”.

Aleshores una altra publicació catolicomonàrquica lloà la seva actitud i la d'un company, per tal de cridar-los cap al carlisme: “¿No os vienen deseos SS. Bassols y Lloret de renegar de esos bandos liberales y de pasaros al campo de la gente honrada? Lo que hacen hoy los progresistas, lo hicieron ayer los moderado-unionistas, con la sola diferencia de que éstos eran más duchos, más hábiles, más hipócritas, más taimados que los progresistas. Esencialmente todos son unos. SS. Bassols y Lloret, vuestro honor, vuestro prestigio, vuestro mismo egoismo os llama para que vengáis a engrosar las filas del catolicismo. No temáis el qué dirán...” (*El Rayo*, 10-XII-1871). Així i tot, va sortir elegit i fou regidor en 1872-1873.

Una alcaldia problemàtica

Ignasi Bassols retornà al capdavant de la corporació municipal sense desitjar-ho. Alcalde en un període conflictiu, ple d'incertesa i inseguretat, va presidir interinament l'Ajuntament del 8 de gener al 28 de setembre de 1874, és a dir, en l'etapa dictatorial que va seguir el cop d'estat del general Pavía, encapçalada pel general Serrano. Fou nomenat a dit per l'autoritat militar. Ell acceptà disciplinadament –“sólo para obedecer lo ordenado por la autoridad superior reservándose empero el derecho de acudir y hacer valer las causas que tiene para renunciar”–, però es trobà, a cada pas, amb una situació que el superà i li comportà molts maldecaps i estones ben poc agradables.

Els primers acords del nou equip municipal van dedicar-se a restablir el vell ordre que havia estat alterat pels republicans federals: aturament de l'enderrocament del convent de Santa Clara; reposició immediata dels empleats destituïts per la corporació i

dels qui havien ocupat llurs càrrecs; substitució de la fórmula “Salud y fraternidad” per la de “Dios guarde a Vd. muchos años”; restabliment del tractament d'*excel·lència* a la corporació i el de *senyoria* per als consellers; restabliment de l'assistència a les funcions cíviques i religioses, així com del costum de lliurar mig mallal d'oli mensual, a l'església de Sant Feliu, per tal que cremés la llàntia de Sant Narcís; restabliment dels antics noms dels carrers i places canviats pels republicans i substitució de l'adjectiu *federal* de la làpida col·locada a la façana de la casa de la ciutat...

El perill carlí va estar més a prop que mai, ja que els partidaris armats de Carles VII freqüentaren la rodalia de Girona i s'hi acostaren perillosament. Una partida va destruir el fort de Sarrià la nit del 12 al 13 de gener, i el 21 de gener, l'alcalde ja va haver de donar compte als companys que el marquès d'Alpens, és a dir, el capitost Savalls, reclamava el pagament de la contribució territorial i industrial. La corporació va fer-se forta i féu constar que “nunca y en ningún caso hará el municipio nada que favorezca a los enemigos del reposo público y ser contrario al Gobierno constituido”. No es va pagar l'impost revolucionari, i per això la ciutat de Girona va ser sotmesa a un bloqueig per part de la carlinada, la qual cosa perjudicà la vida econòmica i social durant unes setmanes del mes de febrer.

Bassols hagué de justificar les mesures excepcionals preses. Així s'expressà en un edicte del 3 de febrer:

Habitantes de esta capital: duro es en todas ocasiones el tener que dictar disposiciones extremas y más aún el imponer castigos severos para obligar al cumplimiento de las órdenes de la autoridad, pero las circunstancias por que atraviesa la ciudad me autorizan para todo. El cumplimiento estricto de mi deber y la responsabilidad que sobre mí pesa me ponen en el caso de hacer uso de ellas en protección y defensa de vuestras personas e intereses, y la salvación de tan caros objetos, me alejan todo temor para dictarlas, como me harán inexorable para aplicarlas en materia de tanta trascendencia y gravedad.

La gestió dels afers col·lectius en temps de guerra es complia amb l'endeutament de la hisenda municipal. Bassols es queixà de la responsabilitat que queia damunt d'ell i lamentà que Pedro Barragán no hagués estat escollit per al càrrec, com ell defensava que li corresponia, i hagués preferit una destinació més còmoda a la Diputació.

La pressió del governador militar, que també exigia diners per afrontar les despeses de defensa, va demanar el càstig per als que incomplien en el pagament. El 17 de maig dictà ordres per empresonar vint-i-set contribuents. Bassols va prendre la determinació d'entrar a la garjola, "en razón de que yo, como representante del común que figura en el número de deudores [...], debo constituirme en prisión como desde luego me constituyo". Els regidors, però, acordaren abonar –amb diners particulars– les 329,21 pesetes exigides al municipi i treure l'alcalde Bassols de la presó.

Bassols va viure el final de la Universitat Lliure, tancada dràsticament el mes de maig de 1874, per irregularitats i absentisme. En el plec de descàrrecs tramès per l'Ajuntament al Ministeri de Foment, redactat pel secretari municipal Julián de Chía –originari de Toledo– i signat per l'alcalde, s'observa curiosament la presa de consciència que els catalans rebien un tracte negatiu des de 1714, ja que s'esmenten "los días infaustos en que el Sr. D. Felipe 4º de Cataluña y 5º de Castilla aboliendo los fueros suprimió cuanto recordaba las pasadas glorias del Principado".

Davant el restabliment de l'impost dels consums, el 6 de juliol, els components de la corporació –que recordaven els aldarulls i les violències de 1872– decidiren la no aplicació de l'impost i presentar la dimissió al governador. El governador Constantino Armesto no acceptà la resolució, puix al·legà que "sería muy difícil encontrar hoy personas que los desempeñaran a tan entera satisfacción del Gobierno". L'Estat, per la seva banda, obligà l'Ajuntament a satisfer 140.690 pesetes al tresor, en concepte de l'impost.

La tensió va arribar al moment culminant el 28 de setembre, en una sessió reservada. El governador civil comunicà que l'alcalde Bassols havia estat empresonat pel governador militar i que el

Ban de l'alcalde Ignasi Bassols amb mesures preventives del perill carlí en 1874.
Ajuntament de Girona. AMGI.

tinent d'alcalde Pujol havia d'assumir interinament la presidència de la corporació, "a fin de poder secundar con celo, actividad y patriotismo, todas las disposiciones emanadas de ese Gobierno, además de las que impone el cargo que con esta fecha dejo a V. recomendado". Els regidors restaren astorats per la decisió i reivindicaren la feina del batlle empresonat, el qual –quan les obres de fortificació no havien pogut ser costejades amb els fons extraordinaris de guerra– "ha suplido varias veces de su peculio particular las cantidades que han faltado para satisfacer el importe semanal de aquellos gastos".

La segona experiència com a alcalde acabà pitjor que la primera, l'any 1866. Bassols ja no tornà a la corporació. Finalment, el 14 d'octubre, davant la dimissió de Pujol, alcalde interí, el governador civil Armesto va nomenar una nova corporació presidida per Pere Grahit Vié, agent de negocis i amb experiència com a regidor, la qual tampoc no pogué evitar les sacsejades governamentals.

Diputat provincial

Després de deixar l'alcaldia, Ignasi Bassols va continuar a la política en una situació força més còmoda: va ser diputat provincial, entre els anys 1876 i 1886, pel districte d'Olot. Aleshores cedí a l'hospital d'Olot l'assignació que li corresponia com a membre de la comissió permanent i s'interessà perquè es construís un ferrocarril d'Olot a Sant Pere de Torelló. En 1881 es remarcà en les mobilitzacions a favor del proteccionisme.

Malgrat viure de renda, hagué de recórrer al manlleu de diners, car no devia tenir liquiditat per a despeses immediates. He trobat diverses anotacions de notari en aquest sentit, però en reporto una, a tall d'exemple significatiu: el 1875 confessà que el guàrdia civil Francesc Duran Roig, natural de Reus i de la guarnició de Girona, li havia deixat 3.500 pessetes i que es comprometia a retornar-les-hi en el termini d'un any al 5 % d'interès. També es va polir patrimoni: el dia 1 de març de 1887 transferí a Teresa Bremon Gratacòs, vídua resident a Banyoles, una peça de terra de regadiu situada als afores

de la mateixa població, a l'indret de Canaletes, que li havia arribat de l'herència paterna, i n'obtingué 9.500 pessetes.

Pel que fa als afers particulars, encara que tard, es deixà captivar per la indústria. L'any 1878 sol·licità l'aprofitament de les aigües del Fluvià, com a força motriu per a una fàbrica de filats i teixits de cotó que pensava aixecar a Montagut, en terrenys de la seva propietat, al paratge del pont trencat. Va comptar amb el dictamen favorable de la Diputació.

Ignasi Bassols va heretar una casa al carrer de l'Albereda-Pes de la Palla. Ajuntament de Girona. CRDI (Salvador Crescenti), 1930-1940.

Víctima d'una malaltia del cor, Ignasi Bassols va morir a Olot, el dia 2 de gener de 1890. La premsa de Girona es limità a dedicar-li unes paraules de compromís: “La provincia está de pésame, lo está Gerona; por ambas se sacrificó siempre el difunto” (*La Lucha*, 3-I-1890). El setmanari *El Integrista* (16-I-1890) afegí que era “persona muy conocida en toda la provincia y querida de cuantos tuvimos ocasión de tratarle”.

La presència posterior de la família Bassols en la vida política va ser representada, sobretot, per Lluís Bassols Llimona, escollit regidor en 1899, el qual dos anys abans adquirí la casa número 10 del carrer dels Ciutadans, propietat de la descendent de Joan Rissech Martí. D'altra banda, el seu germà, Josep Bassols Llimona, va ser present a les oficines municipals com a dipositari.